

Dr. Jerko Gržinčić: JUBILARNA MISA, Zagreb 1976.

Prigodo 1000. obljetnice svetišta Gospe od Otoka u Solinu (976—1976) dr. Jerko Gržinčić je skladao *Jubilarnu misu* za mješoviti zbor uz pratnju orgulja. Misa ima slijedeće dijelove: Pristupna, Gospodine smiluj se, Slava, Aleluja prije Evanđelja, Prikazna pjesma, Svet, Tajna vjere, Jer tvoje je kraljevstvo, Jaganjče Božji. U uputama (tiskane su na početku) naznačeno je da se umjesto ulazne (»Pristupna«) i darovne (»Prikazna«) pjesme može odabrati odgovarajuća pučka popijevka, odnosno da poklik iza pretvorbe (»Tajna vjere«) i Očenaša (»Jer tvoje je kraljevstvo«) može pjevati puk na poznati mu napjev. Upute upozoravaju i na recitativ pjesme prije Evanđelja: on je predviđen za marijanska slavlja, a za druge svetkovine treba odabrati odgovarajući recitativ.

Ovo je djelo svojevrsan pristup euharistijskom slavlju: za misu su sastavljeni tekstovi za promjenljive dijelove mise samo za četveroglasni mješoviti zbor. S glazbenog gledišta treba reći da je ovo djelo solidne strukture i muzikaliteta, da je napisano u stilu glazbenog izričaja između dva rata koji se je upotrebljavao osobito u Sloveniji pa se ne bi moglo reći da predstavlja suvremeni pristup crkvenoj glazbenoj umjetnosti. S liturgijsko-pastoralnog gledišta bilo bi bolje da je (u smislu liturgijskih odredaba) predviđena uloga puka u promjenljivim i nepromjenljivim dijelovima mise ostvarena i u skladateljskom zahvatu. Tekst promjenljivih dijelova mise nije baš najprikladniji.

MUZIKOLOŠKI ZBORNİK, sv. X. Ljubljana 1974.

Slovenski glazbeni godišnjak za 1975. godinu (sv. zak 11.) prava je mala riznica glazbenih članaka, stručno odabranih i glazbeno zanimljivih i za one koji se ne bave stručno glazbom i kojima glazba nije profesionalni poziv. Na uvodnom mjestu nalazi se prilog Danice Petrović iz Beograda, u kojem spisateljica raspravlja o folklornoj glazbi i različitim običajima u balkanskom zemljama od 15. do 18. stoljeća. Ovaj prilog je zapravo nastavak teksta objavljenog u časopisu »Arti musices« broj 4. za 1973. godinu. Činjenice su bazirane na podacima iz dnevnika i drugih dokumenata stranaca koji su putovali na svojim diplomatskim putovanjima kroz balkanske zemlje. Informacije govore o instrumentima narodne glazbe koji su upotrebljavani u raznim prilikama (spominje se 17 različitih instrumenata). Spominju se i razni plesovi kao što su srpsko kolo, ples vojnika s mačevima, vjerski ples muslimanskih derviša i popularni ples lindo iz Hrvatske (Dubrovnik). U tim dokumentima spominje se i više narodnih običaja koji uključuju narodno pjevanje i plesanje. Ovi dokumenti omogućuju da se posebno rasvijetli uloga narodne glazbe u Srbiji za vrijeme turske okupacije. Pokazalo se da su mnogi narodni plesovi, pjevanje i običaji gotovo identični s današnjim, pa se iz toga može izvući zaključak da promjene u narodnoj tradiciji nisu bile brze.

Koraljka Kos iz Zagreba uspoređuje u svojem prilogu dva renesansna madrigala Lassa i Skjavetića koji su nastali u gotovo isto vrijeme na jedan te isti tekst kojemu su oba poznata skladatelja bez obzira na glazbene zakone prišli individualno i svaki pojedinačno postigli određene efekte.

Jiri Vysloužil iz Brna objavljuje vrlo iscrpan pregled rada i života skladatelja A. J. Reicha, suvremenika Beethovena i njegovog osobnog prijatelja, koji je ostao u sjeni velikog majstora klasičnog razdoblja.

Arnold Feil iz Tübingena opisuje situaciju u drugoj polovini 18. stoljeća u Njemačkoj, kada se zahvaljujući Schubertu počelo sistematski raditi na skladanju u-

mjetničke popijevke koja ulazi u sve koncertne dvorane svijeta. Schubertova je zasluga velika, jer je solopjesmi izborio jednakopravni položaj u odnosu na sve ostale glazbene vrste.

Jože Sivec iz Ljubljane u opsežnom prilogu raspravlja i ističe kvalitete i nedostatke opere »Ivanjska noć« Frana Gerbiča. Djelo je nastalo krajem prošlog stoljeća na osnovu libreta koji je napisao sam autor i koji nije imao posebnih kvaliteta, iako je glazbena strana i u vokalnim i u orkestralnim dionicama mogla uvrstiti operu u repertoarna djela slovenske glazbe. Ipak, zaključuje autor o ovoj operi koja nije doživjela izvođenje, treba gledati na ovo Gerbičevo djelo kao na glazbenu tvorevinu koja je utrla put kasnijim slovenskim skladateljima (Risti Savinu, na primjer), koji su u svojim djelima postigli puno suglasje između riječi i glazbe. Borut Loparnik iz Ljubljane analizira djelo Andante za violinu i glasovir Marijana Kogoja. Djelo predstavlja prvi i ujedno najbolji rad spomenutog skladatelja. Treba spomenuti da su sačuvane dvije partiture ovog rada.

Muzikolog Dragotin Cvetko iz Ljubljane piše vrlo opsežno o korespondenciji Slavka Ostreca s velikim brojem glazbenih ustanova i skladatelja, za zato ovaj stručno pisani prilog može poslužiti istraživačima života i rada velikog slovenskog predstavnika avangardne glazbe. Katarina Bedina iz Ljubljane daje ilustraciju novoga u zborovima za omladinu Slavka Ostreca. Veliki modernista u dvadesetak zborova za omladinu vrlo vješto primjenjuje svoje poglede na suvremenu glazbu u skladanju, ali zadržava humor, živahnost i ljepotu slovenske narodne melodije i na taj način udaljava zborove kao skladbe od romantičkih pjesmica koje su se skladale do njegovog vremena za omladinske zborove.

Ovaj godišnjak završava kraćim člankom Andreja Rijavca o problemu forme u djelima Iva Petriča. Muzikološki zbornik izdaje Odjel za muzikologiju Filozofskog fakulteta u Ljubljani. Urednik je Dragotin Cvetko.

Siniša Hrestak

ANTOLOGIJA SOVJETSKE GLAZBE ZA ORGULJE
Moskva, Musica, izd. 3. 1974.

Zbirka što ju je uredio L. Roizman objavljena 1974. obuhvaća trideset djela suvremenih sovjetskih skladatelja. Po zbirci se vidi da u Sovjetskom Savezu raste zanimanje za glazbu za orgulje i to kod mladih skladatelja. Neki među uvrštenim u zbirci stari su 20 do 30 godina.

Više činjenica iznenađuje; prije svega raznolikost skladatelja. Balti su ostali pioniri sovjetskih orgulja, ali se čini da se Velikorusi te čak etničke manjine Kavkaza (Georgijci, Azerbejdanci) sprijateljuju sve više s tehnikom i estetikom instrumenta što ipak nikako ne ulazi u njihove glazbene predaje. S druge strane znanje pisanja, istraživanje, velika strogost gotovo kod svih oblika, ponekad je prešla u pretjeranost kao kod augmentacije i inverzije u kanonu jedne svite Jurija Tulina (doajen u ovoj antologiji, rođen 1893): način pisanja je ponešto akademski. Klasičnu fugu cijene. Kod Igora Asejeva (rođen 1921) je strogo tonalna, pače modalna. Kod Viktora Poltoratskoga (1949) je više kromatička i ako uvijek nosi jasne značajke tonaliteta. Veoma rado — u fugi u a-molu — upotrebljava zanimljive intervale i modulacije vlastite dodekafonijskoj glazbi. Te fuge, ponekad uvedene preludijem ili improvizacijom, pokazuju do koje mjere zapadna baština utječe na jedan dio sovjetskih skladatelja. Tu baštinu također nalazimo i u *Varijacijama* na temu BACH Letonca Margera Zarina (1910) kao i u *Passacagliama* Gleba Sedelnikova (1944) i Jurija Ostapenka (učenik Kabalevskog). Napokon, smatramo logičnim i neizbježnim što su neki od tih skladatelja podigli napasti i napisali pastorele. Jedna, u sredini triptiha Romualda Jermaka (1931), omogućuje slušati jednu potpuno jednostavnu temu što je transformira i animira potezima šesnaestinki, poduprtu na harmonije kojima bismo mogli tražiti izvore u Nativité Messiaena. Što se tiče svite od četiri pastorele Valerija

Kikta (1941) nakon cantusa bez velike izrazitosti na nepromijenjenom pedalu *mi* dolaze savršeni trozvuci ispresjecani listovskim kadencama. Potom u trećoj pastoralu osjećaju se očevidne reminiscencije na C. Francka. Sve to vodi kratkoj stranici, baziranoj na slijedu desetinki u ostinato. Očito, usprkos općenitosti naslova, autor nije htio biti istorodan u toj sviti.

Dva djela u zbirci zaslužuju da ih posebice istaknemo jer pokazuju izvornu sintezu zapadnog pisanja i glazbenih predaja baštinjenih od naroda. Riječ je o *Devet pučkih estonskih melodija* što ih je harmonizirao i uredio Edgar Arro (1911). Djelo je zanimljivo po izmjeni binarnih i ternarnih ritmova. Imitacije i kontrapunkt mu daju maksimalnu izrazitost. Posebno treba istaći *Polifone varijacije na drevnu rusku temu Jurija Bucka* (1938). Pet dijelova tog načinjeno je po dvama fragmentima melodija od kojih je jedna drevno pjevanje »znamenny« (neumatsko, jednako gregorijanskom pjevanju pravoslavne crkve. To bi službeno glazba do XVI stoljeća. Svjesno ili ne, autor je je stvorio djelo potpuno religioznog značaja. Tako orguljama vraća tradicionalnu bit koju ne nagruđuje strana estetika ni kontekst.

Među djelima slobodna stila navodimo fantazije Olega Komarnicog (1946) i Đivanja Mihailova (1938), preludije Dimitrija Kulkova (906), Aleksandra Pirumova (1930) i Andreja Exhpaia (1925). Posljednji je također autor jedne passacaglie, ali se ne nalazi u zbirci. Napisana je kao uspomena na skladatelja Mjaskovskoga. Ipak nešto žalimo: u antologiji ne vidimo imena jednog od najvećih sovjetskih skladatelja, Borisa Tiščenka (rođen 1939). Ova ili ona od njegovih *Dvanaest invencija za orgulje*, objavljenih 1972. sadrži ozbiljne stranice i s koristiću bi upotpunila tu panoramu posljednjih stvaranja sovjetske škole.

(L'Orgue, 1976, 157, 30-31. A. Lischke)

M. M.

Hans Wolfgart: »ORFF SCHULWERK UND THE-RAPIE«, Orffov instrumentarij i liječenje. Marhold, Berlin, 1975.

To je druga knjiga u izdanju Wolfgarte gore spomenute izdavačke kuće Marhold iz Berlina. Autor je zapravo skupio niz praktičnih prikaza o primjeni jednostavnog i posebno djeci bliskog Orffovog instrumentarija u terapiji. Radi se o zanimljivim doprinosima prvo od najrenomiranih stručnjaka na tom području C. Orffa, H. Wolfgarta, K. Josefa i K. Oberborbecka. Zatim slijedi prikaz terapijskog rada takvim instrumentarijem od mentalno retardiranih, te osoba sa duševnim problemima bilo da se radi o odraslima ili mnogo češće odjeci sa poglavito smetnjama ponašanja. Zastupljene su i ostale pometenosti u razvoju, među inim smetnjama nastale uslijed moždane kljenuti, tjelesne oštećenosti, epilepsije i mucanja. Ova edicija iako sadrži katkada izvještaje sa nešto previše entuzijazma, ipak daje nam vrlo lijepi pregled o upotrebi tog instrumentarija u terapiji, koji je u našim prilikama djelomično iz razloga novčanog, pa radi mentaliteta i drugačijih tradicija premalno primjenjiva. Može se preporučiti svim ljudima koji se teoretski, a osobito praktički zanimaju liječenjem glazbom, a također glazbenim pedagozima, defektolozima, te općenito odgajateljima.

D. B.

Albert Wellek: MUSIKPSYCHOLOGIE UND MUSIKÄSTHETIK — Grundrisse der systematischen Musikwissenschaft (Glazbena psihologija i glazbena estetika, temeljni prikaz sustavne znanosti o glazbi),

Bouvier Verlag Herbert Grundmann — Bonn (Sav. R. Njemačka).

Radi se o klasičnom udžbeniku i vrijednoj knjizi netom preminulog njemačkog muzikologa, inače autora poznatih djela o apsolutnom sluhu i tipologiji glazbene nadarenosti u njemačkom narodu. To je zapravo prošireno izdanje 10 godina prije izdane knjige, obogaćena većom bibliografijom itd. Knjiga je podijeljena u nekoliko dijelova. Dio o psihologiji sluha osim prethodnih razjašnjenja, razgraničenja i povijesnog prikaza sadrži opsežno razrađenu psihologiju kako pojava sluha, (posebno problematika akorda, te koni disonantnost), tako i njegove strukture uz posebno zanimljive prikaze o sintezi, a osobito o amuzijama (neurološka poremećanja glazbenih funkcija). Dio o psihologiji glazbe sadrži ponovno osim općih i povijesnih napomena (osobito razrađeno je poglavlje o Kurt-hovima postavkama) i rasprave o teorijama prostora, u problemima vremena, te o tipologiji glazbe, njenoj fenomenologiji, stvaralaštvu, sinopsiji, te granična područja usporedbeno prema psihopatologiji, odnosno liječenju glazbom. Dio o glazbenoj estetici obrađuje osim temeljnih pitanja i razne specifične probleme, te osobito zanimljivo o glazbi i poeziji te govoru o razumijevanju izražaja uz razrađivanje problema hermeneutike, osjećaja i simbola, stvaraoaca i djela, te posebno i problematiku moderne glazbe. U slijedećem dijelu obrađena je glazbena sociologija u smislu industrijske revolucije u glazbi, kao i glazbeni odgoj sa obrazovanjem u smislu tipova sluha i njegova usavršavanja. Posebno je zanimljivo dodatno poglavlje o prostoru u glazbi a vrlo je vrijedan doprinos posebno ovog izdanja knjige opsežni prikaz literature posebno o psihologiji glazbe i sluha, amuzijama i o estetici glazbe. Knjiga se može toplo preporučiti svim glazbenicima, pedagozima, psiholozima, pa i stručnjacima s područja medicine koji žele upoznati gornju problematiku iz neprevelikog broja djela sa njemačkog govornog područja.

D. B.

Gerhart Harrer: »GRUNDLAGEN DER MUSIKTHE-RAPIE UND MUSIKPSYCHOLOGIE«. (Temelji glazbene terapije i psihologije). Gustav Fischer, Stuttgart, 1975.

Knjiga je vrlo opsežni i studiozni — osmišljeni skup posebno napisanih radova, kako bi se dobila cjelovita knjiga s tog područja. Skupljena imena su vrlo renomirani stručnjaci na tom području iz njemačkog govornog područja, počev od glazbenika, glazboterapeuta, glazbenih sociologa i psihologa, pa do vrlo renomiranih psihijatarata, koji se tim područjem aktivno bave. Značajni su glazbeni socioetnološki doprinosi, te posebno oni iz područja psihologije glazbe. Osim pojedinih područja u okvirima dječje ometenosti u razvoju, prikazana su osobito dobro područja primjene glazbe kod odraslih bolesnika — od psihosomatskih bolesti i neuroza, pa preko penoloških problema do depresija i psihoza. Vrijedni su doprinosi o školovanju glazboterapeuta, kao i o povijesti glazboterapije.

Knjiga je u ovom času najaktuelnije izdanje s cjelokupnog područja liječenja glazbom na njemačkom jeziku; može se preporučiti svim stručnjacima i zainteresiranima koji žele od najeminentnijih autora saznati vrlo suvremena iskustva sa tog područja.

D. B.